

Брик Г. В.

*Канд.екон.наук, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет,
м. Львів, Україна,
galkabruk@mail.ru*

ЗОБОВ’ЯЗАННЯ СУБ’ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Висвітлено основні проблеми бухгалтерського обліку зобов’язань. Відображено передумови виникнення і трансформації зобов’язань, а також особливості їх відображення в обліку. Проведено класифікацію зобов’язань з врахуванням діючих положень стандартів бухгалтерського обліку. Визначено основні напрями удосконалення послідовності відображення зобов’язань в системі реєстрів первинного, аналітичного і синтетичного обліку.

Ключові слова: поточні зобов’язання, довгострокові зобов’язання, забезпечення, непередбачені зобов’язання, етапи життєвого циклу зобов’язань, трансформація зобов’язань.

В сучасних умовах зобов’язання виступають одним з основних джерел фінансування діяльності, тому від управління ними залежить ефективне функціонування суб’єкта господарювання. Наявність зобов’язань є нормальним станом будь-якого підприємства [2]. Важливо не те, чи має підприємство зобов’язання перед іншими особами, а те, який обсяг цих зобов’язань і чи спроможний суб’єкт господарювання їх погасити

Порушення умов погашення зобов’язань знижує платоспроможність суб’єктів господарювання, негативно впливає на ритмічність функціонування підприємств, позначається на фінансових результатах діяльності, призводить до зниження рентабельності. З огляду на це суттєве значення надається

використанню достовірної, якісної та адекватної інформації про заборгованість, що формується в системі бухгалтерського обліку [4, с. 138].

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про забезпечення зобов’язань і розкриття такої інформації у фінансовій звітності визначаються П(С)БО 11 “Зобов’язання” [5], згідно з яким зобов’язання поділяються на: довгострокові; поточні; забезпечення; непередбачені зобов’язання; доходи майбутніх періодів.

Трансформація зобов’язань обумовлюється змінами норм чинного законодавства та умов господарських договорів. Крім цього, окремі випадки трансформації зобов’язань виникають внаслідок проходження певного визначеного проміжку часу. Узагальнення фактів зміни зобов’язань створює три основні умови їх трансформації (рис. 1).

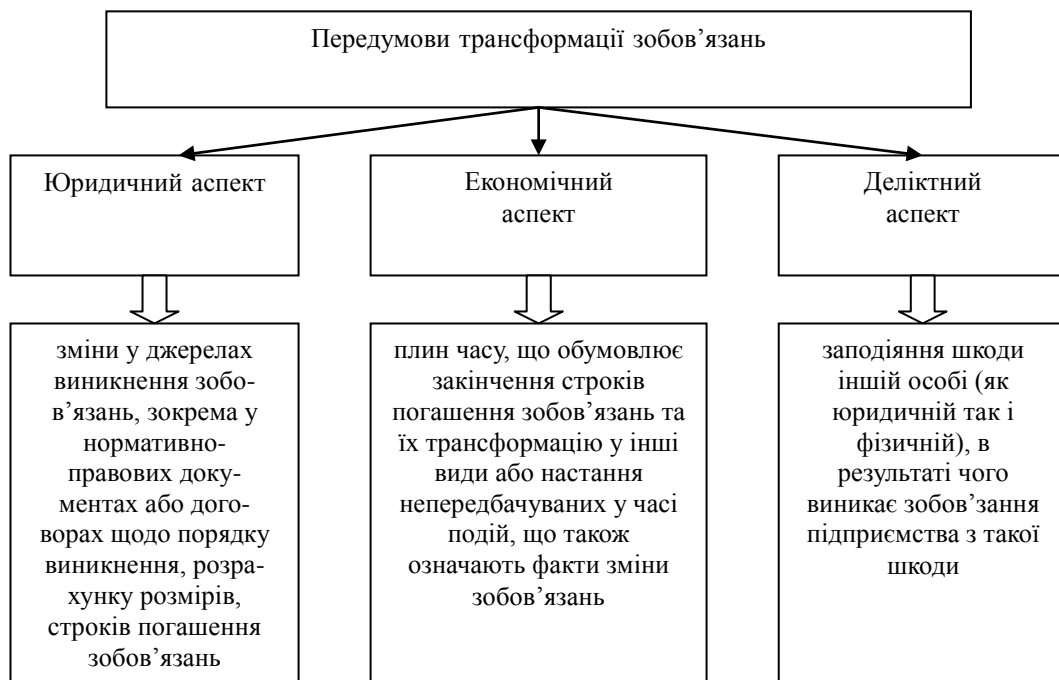

Рисунок 1. Передумови трансформації зобов’язань

Джерело: [1]

Регулювання зобов’язань згідно діючого законодавства здійснюється за такими етапами життєвого циклу зобов’язань: 1) виникнення зобов’язань; 2) виконання зобов’язань; 3) припинення зобов’язань [3].

Господарські операції, пов’язані з виникненням, трансформацією і припиненням зобов’язань, реєструються в системі рахунків бухгалтерського

обліку. Удосконалення порядку відображення зобов’язань в обліку повинно проводитись за такими напрямками: 1) удосконалення системи первинного бухгалтерського спостереження; 2) адаптація системи рахунків синтетичного та аналітичного обліку до потреб користувачів інформації; 3) удосконалення форм зовнішньої та внутрішньої звітності [1].

Розвиток системи первинного спостереження повинен супроводжуватися розробкою переліку показників у формах документів для відображення особливостей виникнення і припинення окремих видів зобов’язань. Перелік таких показників повинен закріплюватися обліковою політикою та розпорядчими документами при організації документообороту на підприємстві. Розробка робочого плану рахунків підприємства повинна включати рівні деталізації, які б дозволяли повно і точно відобразити операції з виникнення, трансформації та припинення зобов’язань. Це забезпечує оперативне виявлення порушень вимог чинного законодавства та укладених договорів, а також управління діяльністю підприємства в частині оптимізації грошових потоків, що опосередковують відносини підприємства з його кредиторами.

Таким чином, удосконалення порядку відображення в бухгалтерському обліку зобов’язань повинно сприяти прийняттю ефективних управлінських рішень та підвищенню якості показників бухгалтерської звітності при здійсненні фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф. Ф. Проблеми науки бухгалтерського обліку: реалії: монографія / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ПП “Рута”, 2005. – 324 с.
2. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: монографія / Н. М. Малюга. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с.
3. Орлов І. В. Бухгалтерський облік і контроль зобов’язань суб’єктів господарювання: теорія і методологія: монографія / І. В. Орлов. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 400 с.
4. Петрук О. М. Облік та аналіз договірних відносин: проблеми теорії та практики: монографія / О. М. Петрук. – Житомир: ЖІТІ, 1999. – 332 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання” // Затверджене наказом МФУ № 20 від 31.01.2000 р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
6. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах:

підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 5-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2009. – 1056 с.

G. Bryk. Enterprises liabilities: accounting aspects.

Summary

The basic problems of accounting the obligations are reflected. The background of emergence and transformation the obligations and also features its accounting are showing. The classification obligations with regard to the provisions of existing accounting standards are conducted. The main directions of improvement of display sequences obligations in the system of primary, analytical and synthetic accounting are defined.

Key words: current obligations, long-term obligations, provisions, contingent obligations, stages of life cycle the obligations, transformation of obligations.